

RAN-2401000106020570

B. A. (Sem. - VI) Examination October - 2025 Economics of Social Sector and Environment (Paper - IV)

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book.
- (2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવે છે.
The number on the right shows the marks of the questions.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર. 1. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો.

(10)

1. માનવ વિકાસ આંકના માપન માટે નીચેના કયા નિર્દેશકો છે.
A. શિક્ષણ B. અપેક્ષિત આયુષ્ય
C. ભૌતિક જીવનની ગુણવત્તા D. ઉપરોક્ત તમામ
2. માનવીની શારીરિક અને માનસિક શક્તિઓના વિકાસ માટેની પ્રક્રિયા એટલે શું કહેવાય?
A. આર્થિક વિકાસ B. ભૌતિક વિકાસ
C. માનવ વિકાસ D. સામાજિક વિકાસ
3. 2016 ના વિશ્વ બેંકના અહેવાલ મુજબ આર્થિક વિકાસમાં કુદરતી મૂડીનું પ્રદાન કેટલા ટકા હતું.
A. 15 B. 20
C. 25 D. 30
4. તાજેતરમાં શિક્ષણ પાછળ થતું ખર્ચ કુલ રાષ્ટ્રીય પેદાશના કેટલા ટકા છે.
A. 2 B. 2.5
C. 3.5 D. 4.0
5. વર્ષ 2021 માં માનવ વિકાસ આંકની દ્રષ્ટિએ 190 દેશો પૈકી ભારત કયા ક્રમે હતું.
A. 130 B. 131
C. 132 D. 133
6. ભારતમાં લોક ઝુંબેશ યોજના સૌ પ્રથમ રાજસ્થાનમાં કયા વર્ષમાં શરૂ કરવામાં આવી?
A. 1990 B. 1999
C. 1992 D. 1993
7. ભારતમાં કુટુંબ નિયોજન કાર્યક્રમ કયા ધોરણે લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો?
A. રાષ્ટ્રીય સ્તરે B. સ્વૈચ્છિક
C. માહિતીસભર કાર્યક્રમ D. ઉપરોક્ત તમામ
8. વર્ષ 2005 માં સ્વાસ્થ્ય સંબંધી આયોજન હેઠળ કયું મિશન શરૂ કરવામાં આવ્યું?
A. રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ સ્વાસ્થ્ય મિશન B. આયુષ્યમાન ભારત
C. મહિલા સુરક્ષા યોજના D. બાળ સ્વાસ્થ્ય યોજના
9. દેશમાં કયા વર્ષમાં પલ્સ પોલિઓ રસીકરણ અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું?
A. 1990 B. 1992
C. 1993 D. 1995

10. વર્ષ 2011 ની વસ્તી ગણતરી મુજબ ભારતમાં અપેક્ષિત સરેરાશ આયુષ્ય કેટલા વર્ષનો હતો?

- A. 65.4 B. 66.6
C. 68.4 D. 70.8

બ. નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો.

(05)

1. અર્થશાસ્ત્રીના મતે આર્થિક વિકાસ એ યંત્ર પ્રક્રિયા નથી પરંતુ માનવીય અભિગમ છે.
2. માનવ વિકાસ આંકના માપન માટે શિક્ષણનું મહત્તમ મૂલ્ય ટકા છે.
3. વર્ષની વસ્તી ગણતરી મુજબ ભારતમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ 74.4 ટકા હતું.
4. ભારતમાં વર્ષની બીજી સ્વાસ્થ્ય નીતિ હેઠળ જીડીપીના આરોગ્ય માટે છ ટકા ખર્ચનો લક્ષ્યાંક હતો.
5. કુટુંબ કલ્યાણ વિભાગ દ્વારા વર્ષમાં રાષ્ટ્રીય તકની કી સલાહકાર જૂથની રચના કરી.

પ્ર. 2. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો

(10)

1. ભૌતિક મૂડીનો અર્થ આપો.
2. માનવ વિકાસ આંક એટલે શું? તેની ગણતરી કરવાનું સૂત્ર આપો.
3. આરોગ્યની વ્યાખ્યા આપો.
4. કુટુંબ નિયોજન કાર્યક્રમ એટલે શું?
5. ભારતમાં બાળ મૃત્યુના કારણો જણાવો.

પ્ર. 3. માનવ મૂડી અને ભૌતિક મૂડી વચ્ચેનો તફાવત જણાવી માનવ મૂડી નિર્માણમાં શિક્ષણની ભૂમિકા તપાસો.

(13)

અથવા

પ્ર. 3. ભારતમાં આરોગ્ય ક્ષેત્રે લેવામાં આવેલા નીતિવિષયક પગલાંઓની ચર્ચા કરો.

(13)

પ્ર. 4. ટૂંકનોંધ લખો (કોઈપણ બે)

(12)

1. માનવ વિકાસના ખ્યાલનું મહત્વ
2. શિક્ષણની ભારતીય સમાજ પરની અસરો
3. કુટુંબ નિયોજન કાર્યક્રમની નોંધપાત્ર વિશિષ્ટતાઓ
4. સ્વાસ્થ્ય આયોજનના લક્ષ્યાંકો

ENGLISH VERSION

Q. 1. A. Choose the correct option for the questions given below and write the answer. (10)

1. Which of the following indicators are used to measure human development index?
A. Education B. Life expectancy
C. Quality of physical life D. All of the above
2. What is the process of development of physical and mental powers of a human being called?
A. Economic development
B. Physical development
C. Human development
D. Social development
3. According to the 2016 World Bank report, what percentage of the contribution of natural capital to economic growth was
A. 15 B. 20
C. 25 D. 30

4. What percentage of the gross national product is the expenditure on education in recent times?
A. 2 B. 2.5
C. 3.5 D. 4.0
5. What was India's rank among 190 countries in terms of Human Development Index in the year 2021?
A. 130 B. 131
C. 132 D. 133
6. In which year was the Lok Jhunjhunu scheme first launched in Rajasthan in India?
A. 1990 B. 1999
C. 1992 D. 1993
7. On what basis was the family planning program implemented in India?
A. National level B. Voluntary
C. Informational program D. All of the above
8. Which mission was launched under the health related plan in the year 2005?
A. National Rural Health Mission. B. Ayushman Bharat
C. Mahila Suraksha Yojana. D. Child Health Yojana
9. In which year was the Pulse Polio vaccination campaign started in the country?
A. 1990 B. 1992
C. 1993 D. 1995
10. According to the 2011 census, the average life expectancy in India was
A. 65.4 B. 66.6
C. 68.4 D. 70.8

B. Fill in the blank below.

(05)

1. According to _____ economists, economic development is not a mechanical process but a human approach.
2. The maximum value of education for measuring human development index is _____ percent
3. According to the _____ year census, the literacy rate in India was 74.4 percent.
4. Under the second health policy of _____ year, India had a target of spending six percent of GDP on health
5. The National Key Advisory Group on Health was formed by the Department of Family Welfare in _____ year

Q. 2. Answer the following questions briefly.

(10)

1. Give the meaning of physical capital
2. What is human development index? Give the formula to calculate it
3. Define health ?
4. What is family planning program?
5. State the causes of child mortality in India

Q. 3. Explain the difference between human capital and physical capital and examine the role of education in human capital formation.

(13)

OR

Q. 3. Discuss the policy measures taken in the health sector in India.

(13)

Q. 4. Write a short note. (Any Two)

(12)

1. Importance of the concept of human development
2. Impact of education on Indian society
3. Significant features of family planning program
4. Objectives of health planning